VIIKONVAIHDE

PERJANTAIVIERAS

Puumaja

Oskari-myrsky puhkui luoteesta läpi yön. Sängyssä oli mukavaa kuunnella tuulen vinkunaa kattopelleissä ja todeta taas kerran, miten hienoa oli elää sivilisaatiossa. Nukkua lämpöisessä samalla kun ympärillä möyrysi Pohjois-Atlantilta puhaltava kylmyys.

Aamulla ei heti havainnut muutosta pihalla, mutta päivemmällä sen hoksasi. Puumajamme oli tuulen voimasta kääntynyt 45 asteen kulmaan ja roikkui nyt vinossa asennossa taivaan ja maan välillä.

Johan sillä oli ikää ainakin 15 vuotta. Tyttärelle tehty, mutta yhtä paljon isänsä nuoruuden majojen lopputyö. Punamullattu 2 x 2,5-metrinen mökki isojen raitojen runkoon rakennettuna. Raidat kasvoivat majan läpi kattopeltiin tehdyistä rei'istä. Näky oli kesällä todella Tarzanin majan kaltainen: puumaja vilkkui lehvästön sisältä.

Yksi kerrallaan raidat sitten kuolivat ja lopulta enemmistö raidan rungoista oli kuolleita. Tarvittiin vain oikeasta suunnasta puhaltava myrsky, niin puumaja retkahti.

Keväällä sitten näkee, tekeekö koko höskästä polttopuita vai suoristaisiko rakenteen maahan tukeutuvilla piiruilla.

Miksi puumajoja?

Olen monasti pohdiskellut, miksi puumajoja rakennetaan. Ilmiselvästi taustalla on jokin biologinen vietti, joka on vahvimmillaan tuossa 11–13 vuoden iässä. Toisin sanoen kertaamme jotakin evoluution vaihetta, jolloin olimme nelikätisiä ja nukuimme turvallisuuden takia puissa. Aikuisella sama vietti muuttuu yleiseksi rakennusvietiksi, talojen rakentamiseksi.

Nuorelle puumaja on oma paikka. Se on itsenäisyyspyrkimyksen osoitus siinä kuin vaikkapa mopo tai myöhemmin ajokortti.

Majat ja puumajat ovat olleet iso juttu, kun Suomi kaupungistui. Lähiöiden lapset ottivat uudet asuinpaikkansa omikseen rakentamalla lähimetsiin majoja. Nyt nuokin metsänsirpaleet on rakennettu kerrostaloksi niin, että kaupunkilaislapsi ei majaa rakenna ellei vanhemmilla ole kesämökkiä.

Kirjalliset puumajat

Luulin pitkään, että kiinnostus puumajoihin oli harvojen harrastusta. Mutta Mikko Karpin huikeassa historiafiktiossa Väinämöisen vyö on jakso, jossa liikutaan köysisiltoja pitkin puihin rakennetuissa taloissa.

Ovatpa puumajat päässeet dekkariinkin. Karen Harperin tv-elokuvaksikin päätyneessä kirjassa Kivimetsä päähenkilö on arkkitehti, joka työkseen suunnittelee puumajoja.

Netin ihmemaassa jos googlaat hakusanalla "tree house" löydät hetkessä kirjoja puumajoista. Maailmalla on todellakin arkkitehteja, jotka suunnittelevat aikuisten puumajoja. Majat ovat täysin asuttavia. Niissä voi yöpyä ja niissä on muun muassa elektroniikkaa.

Onpa maailmalla erityisiä puumajahotelleja, joissa hotellivieraat majoitetaan puumajoihin keskelle metsää. Lähin tällainen on Ruotsissa. Koskahan joku perustaa sellaisen tänne Suomeen?

JUHA KUISMA on kylien liiketoiminta-asiamies.

KANSAN SUUSTA

Ei auta itku markkinoilla

Rahaa siellä olla pitää, jatkuu sanonnan eräs versio. Usein sanontaa tarjotaan tilanteeseen, jossa tunteilulle ei ole sijaa. Lapsi saatetaan hiljentää sanonnalla silloin, kun ei tehdä hänen tahtonsa mukaan.

Ei auta itku markkinoilla, sillä business is business. Kiinalainen sanonta kehottaa pitämään veljestenkin kesken huolelliset tilit. Toisaalla varoitetaan käymästä kauppaa veljien kanssa, sillä "rahat eivät tunne sukulaisia".

Verkostomarkkinoijat tuskin ovat kuulleet afrikkalaista sanontaa "lähiystävien koti ei ole markkinapaikka".

Toki markkinoilla voi yrittää saada hintaa alas tinkimällä ja moittimalla tavaraa. Mutta "joka moittii tavaraa, aikoo ostaa sen", tietää Euroopassa tunnettu sanonta. Tinkijä ostaa, ei tavaran kehuja.

Kaikki maksaa. Ilmaiseksi ei saa muuta kuin jäniksen jälkiä ja teeren kukerrusta, sanottiin Säämingissä. Mutta köyhällä ei ole varaa ostaa halpaa, sillä huokein on kallein.

Hyvästä kannattaa maksaa. Hyvä haukkuu hintansa, sanotaan nykyään muustakin kuin hyvästä jäniskoirasta.

Naimakauppa oli ennen aikaan yksi kaupanteon osa-alue. Kannaksella tiedettiin, ettei markkinoilta saa hyvää akkaa eikä kunnon hevosta. Karjalassa ostajaa evästettiin myös näin: ei pidä ostaa sikaa säkissä eikä tyttöä kokeilematta.

TOPI LINJAMA

ESKO KESKI-VÄHÄLÄ

Himmelissä on Eijan Kosken mielestä samaa kiehtovuutta kuin tulen liekissä tai meren aalloissa. Liike ja symmetrinen muoto tuottavat iloa silmälle.

Himmeli rauhoittaa joulun tunnelmaan

Himmeleissä on jotain selittämättömän rauhoittavaa, kokee käsityöläisyrittäjä Eija Koski. Uuteen suosioon nousseet himmelit kiinnostavat nyt myös kaupunkilaisnuoria ja sopivat jopa ympärivuotiseen sisustukseen.

MUSTASAARI

Rakkaus himmeleihin syttyi ensisilmäyksellä.

"Olin noin kymmenvuotias kun näin elämäni ensimmäisen himmelin Savon sydämessä tätini luona. Maalaistalo oli täynnä porukkaa ja puheensorina oli kova, mutta minä vain tuijotin himmelin liikettä lumoutuneena", **Eija Koski** kertoo.

Viljat tulivat tutuiksi, kun kuopiolaistyttö meni naimisiin maanviljelijän kanssa ja kotiutui Mustasaaren Martoisten kylään.

"Tykästyin heti rukiiseen ja pidin niitä maljakossa pöydällä. Sitten näin, että Vaasassa oli himmelikurssi. Menin sinne ja hurahdin heti."

Tutkijasta käsityöläiseksi

Koski toimi maaseudun kehittämisen tutkijana Vaasan yliopistossa, kunnes pitkäaikainen harrastus muuttui ammatiksi.

"Tykkäsin kyllä aiemmasta työstäni, mutta halusin saada jotain näkyvää aikaiseksi. Himmelit veivät lopulta niin, että irtisanoin itseni yliopistolta ja perustin oman yrityksen EKoART:n kaksi ja puoli vuotta sitten."

Koski sai kannustusta rohkeaan hyppyyn monelta suunnalta, mutta erityisesti puolison **Kari Kosken** tuki on ollut tärkeää.

"Minulla on ollut onnea matkassa, että on tämä luomumies tukemassa. Muuten ei minusta olisi varmaan tullut himmelintekijää, ei ainakaan tässä mittakaavassa."

Oman luomupellon olkea

Raaka-ainetta ei tarvitse rahdata kaukaa.

"Rukiinolki tulee omasta luomupellosta, mikä on osa himmelin viehätystä. Kyse on rakkaudesta meidän yhteiseen työhön, että saan olla mukana siinä mitä Kari tekee."

Himmelin tekeminen tuntuu meditatiivisen rauhoittavalta.

"Vaikka olisi kuinka kiire, siihen uppoutuu aivan totaalisesti. Kaikki muu unohtuu."

Iloa tuottaa myös valmiin himmelin ilmava liike.

"Siinä on jotain samaa kuin tulessa tai meressä kun se alati liikkuu. Sitä voi tuijottaa vaikka kuinka kauan."

Silmä lepää myös himmelin symmetrisissä fraktaalimuodoissa, joissa mittasuhteet ovat kohdallaan luonnon kukkien ja simpukoiden tapaan.

"Himmeleitä voi tulla joka puolella vastaan. Etsin uusia malleja vaistomaisesti ja näen niitä monissa paikoissa, missä niitä ei oikeasti ole, niin kuin vaikka tapeteissa."

Sana viittaa taivaaseen

Himmeli-kirjan (Maahenki, 2012) kirjoittamiselle sysäyksen antoi japanilaisen vieraan pysäyttävä kysymys.

"Hän kysyi onko himmeli pyhä, enkä minä osannut vastata. Asia ei ollut tullut mieleenikään, kun kaikki pitävät himmeliä vain joulukoristeena."

Aivan yksiselitteistä vastausta Koski ei löytänyt. Jotain kertoo kuitenkin jo se, että germaanilaisperäinen sana himmeli viittaa taivaaseen.

"Himmelin materiaali on perinteisesti rukiinolki, jota on kutsuttu Jumalan viljaksi. Jos ei ole ollut ruista, silloin on tullut nälkä. Siksi rukiin leikkaaminen ja heilimöinti ovat olleet koko kylälle merkittävä tapahtuma", Koski taustoittaa.

Ei siis ihme, että olkia käytettiin myös tulevan vuoden sadon ja naimaonnen ennustamiseen. Vähitellen niistä ryhdyttiin tekemään himmeleitä, jotka saivat vaikutteita kirkkojen kattokruunuista.

"Himmeleitä oli 1910-luvulle asti jouluna joka tuvassa ja kaupunkilaistalossa, kunnes kuusi syrjäytti ne."

Myös miehiä kursseilla

Nyt himmeli elää uutta tulemistaan ja se näkyy myös kurssien suosiossa. Kosken vetämillä kursseilla "himmelistien" haitari on laaja nuorista kaupunkilaisnaisista eläkeläismiehiin.

Kauimmaisin osallistuja on tullut Pariisista asti ja kirja on herättänyt mielenkiintoa muun muassa Saksassa.

"Miehiä on kursseilla yllättävän paljon. Viime vuonna oli jopa 18-vuotias nuori mies, joka oli muuttamassa ensimmäiseen omaan asuntoonsa. Hän halusi tehdä sinne omin käsin himmelin ja näyttää sen ensimmäisenä mummolle."

Perinteitä on myös lupa uudistaa. Koski suosii itse olkea, mutta käyttää jonkin verran myös uudempia materiaaleja. Himmelin voi tehdä vaikka muovisista mehupilleistä.

"Himmeliä ei tarvitse pitää vain joulukoristeena, vaan se sopii myös ympärivuotiseen käyttöön", Koski muistuttaa. Samalla ratkeavat säilytysongelmat.

HENNA VAINIO

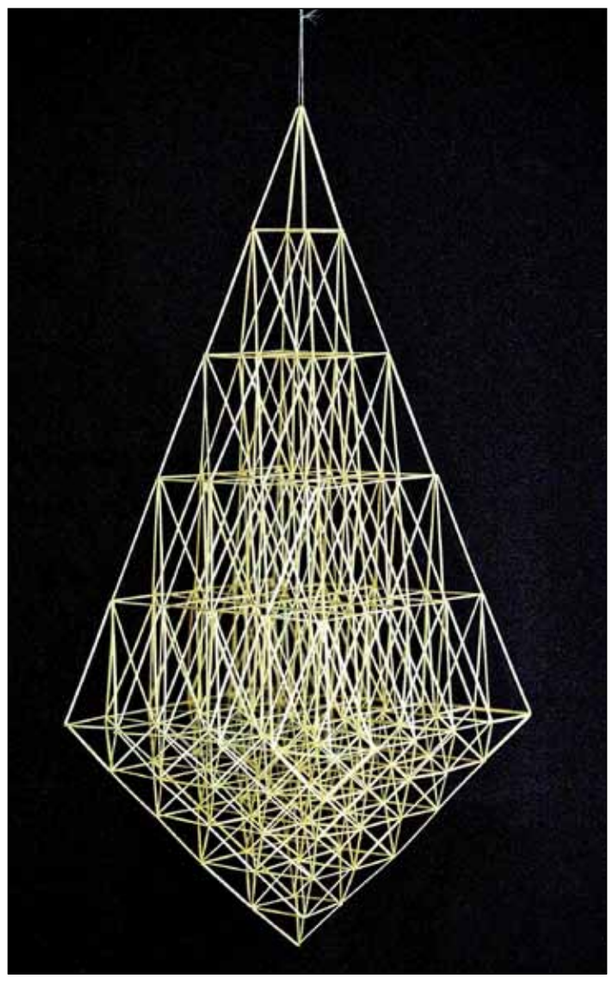

Himmeli sopii ympärivuotiseen sisustukseen. Sana himmeli viittaa taivaaseen, saksaksi Himmel.

Haaveet todeksi entisessä navetassa

Pellolta ja metsästä löytyvät luonnonmateriaalit ovat lähellä mustasaarelaisen **Eija Kosken** sydäntä. Himmelien ja kranssien tekemisen sekä opettamisen lisäksi EKoART:n yrittäjä pitää sieni- ja villiyrttikursseja.

"Niistä saa hyvää vastapainoa. Himmelit painottuvat syksyyn ja lähemmäs joulua, kun taas villiyrttien aika on keväällä ja sienten loppukesästä tai alkusyksystä."

Työtä ja tangoa koko sielulla

Suuri intohimo on argentiinalainen tango, jota Koski opettaa yhdessä miehensä kanssa vaasalaisessa tanssiseurassa.

"Argentiinalaisessa tangossa täytyy olla mukana koko sielulla."

Samalla palolla Koski pyrkii tekemään myös työtään.

"On hienoa kun saan tehdä työkseni juuri sitä mistä nautin", hän sanoo.

Kivimyllystä luomujauhoja

Vuosien haaveiden täyttymys on Navetta Work & Shop, jonka avajaisia vietetään tällä tietoa ensi kesänä.

Vanhaan navettaan on kaupan ja kurssitilojen lisäksi tulossa tietenkin myös tangosali.

"Tämä on ollut aika mittava projekti", Koski myöntää.

"Kun aloitimme työt tammikuussa, lehmien karsinat ja parret olivat vielä täällä ja hyvä ettei tuoksukin. Koko lattia piti purkaa ensin pois."

Keskeneräisestä remontista huolimatta tiloissa on jo aistittavissa samaa ajattomuutta, jota löytyy Kosken himmeleistä. Kiireettömään tunnelmaan sopii, että kaupan suoramyyntiin tulee myös tilan luomujauhoja, jotka jauhetaan omassa kivimyllyssä.

HENNA VAINIO

"Oljen kanssa pitää olla hento, mutta määrätietoinen ote", Eija Koski neuvoo.

Eija Koski ihastui himmeleihin jo lapsena. Intohimosta kasvoi myöhemmin uusi ura yrittäjänä.